

स्मार्ट शेतकरी, स्मार्ट शेती

शिवार

योग्य पद्धतीने धान्याची साठवण

सामान्यपणे वर्षभरासाठी लागणारे धान्य जसे, गहू, तांदूळ, ज्वारी, बाजरी इत्यादींची साठवणूक करून ठेवली जाते. कोणत्याही धान्याचा साठा करून ठेवताना योग्य काळजी घेणे आवश्यक असते. अनेक वेळा वातावरणातील बदलामुळे किंवा साठवणुकीत योग्य काळजी न घेतल्यामुळे कीड किंवा बुरशी लागून धान्य खराब होते. धान्यामध्ये ८ ते १० टक्क्यांपेक्षा जास्त ओलावा असल्यास किडींचा प्रादुर्भाव वाढतो. कीड आणि बुरशी लागलेले धान्य खाण्यायोग्य राहत नाही. तसेच दाण्यांचे वजन कमी झाल्यामुळे योग्य बाजारभाव मिळत नाही. त्यासाठी धान्य साठविताना योग्य ती काळजी घेऊन वेळीच उपाययोजना केल्यास संभाव्य नुकसान टाळता येते. धान्य साठवणुकीवेळी किडींचा प्रादुर्भाव टाळण्यासाठी विविध कीटकनाशकांचा वापर केला जातो. त्यांचा प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्षपणे मानवी आरोग्यावर विपरीत परिणाम होतो. संभाव्य नुकसान टाळण्यासाठी धान्य साठविताना घरगुती स्तरावर विविध प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे फायद्याचे ठरते.

प्रतिबंधात्मक उपाय

- धान्य मळणीसाठी शक्यतो लोकवस्ती आणि धान्य साठवणुकीच्या जागेपासून दूर अशी जागा निवडावी. तसेच निवडलेली जागा स्वच्छ आणि किडीपासून मुक्त असावी.
- मळणी केल्यानंतर धान्य उन्हामध्ये चांगले वाळवून घ्यावे. धान्यातील ओलाव्याचे प्रमाण १० टक्क्यांपेक्षा कमी असावे. ओलाव्याचे प्रमाण जास्त असल्यास धान्याला कीड लागण्याची शक्यता असते.
- धान्याची पोती जमिनीवर रचून ठेवू नयेत. जमिनीवर साठविल्यामुळे धान्य जमिनीतील उपलब्ध ओलावा शोषून घेते. परिणामी, धान्य चांगले वाळविलेले असून देखील त्यातील ओलाव्याचे प्रमाण वाढते.
- धान्य साठवणीपूर्वी त्यातील किडलेले, खराब दाणे चाळून आणि उधळणीद्वारे वेगळे करावेत.
- धान्य साठवणुकीसाठी आधुनिक हवाबंद कोठ्या वापराव्यात. जेणेकरून धान्याला कीड लागली तरी हवेचा पुरवठा न झाल्यामुळे कीड आपोआपच मारली जाईल.
- साठवणुकीसाठी वापरलेल्या पारंपरिक कोठार किंवा कणणीला असलेली छिद्रे चुन्याने बुजवून घ्यावीत.
- धान्य साठवणुकीची जागा आणि आजूबाजूचा परिसर झाडून, धुऊन

- स्वच्छ करावा. सर्व काडीकचरा जाळून नष्ट करावा.
- साठवणुकीच्या खोलीमध्ये उंदरांनी पाडलेली बिळे काचेचा चुरा भरून नंतर सिमेंटने बंद करावा. जेणेकरून उंदरांना पुन्हा सहजरीत्या बिळे पाडता येणार नाहीत.
- धान्य साठवणुकीच्या जागी पावसाळ्यात पाणी येणार नाही याची काळजी घ्यावी.
- धान्य साठवणुकीसाठी शक्यतो लोखंडी किंवा धातूपासून बनविलेल्या पत्र्याच्या कोठ्या वापराव्यात.
- धान्य साठवणीच्या कोठ्या किंवा पोती स्वच्छ धुऊन काही वेळ उन्हात ठेवाव्यात. दरवर्षी वापरल्या जाणाऱ्या पोत्यांमध्ये कीटक व त्यांची अंडी तशीच राहून प्रादुर्भाव वाढू शकतो. पोषक वातावरण तयार होताच कीडमुक्त धान्याला देखील पुन्हा कीड लागण्याची शक्यता असते.
- साठवणीच्या गोण्या किंवा पोती गरम पाण्यात ५० ते ५५ अंश सेल्सिअस तापमानाला १० ते १५ मिनिटे भिजवून नंतर वाळवावीत. आणि नंतर त्यात धान्य भरावे.
- धान्य भिंतीपासून ३ फूट उंचीवर साठवावे. कारण पावसाळ्यात भिंतीतील ओलावा धान्य शोषून घेते. परिणामी, धान्यातील ओलाव्याचे प्रमाण वाढून ते खराब होते.

घरगुती उपाययोजना

- कडुलिंबाची पाने : धान्याला लागणारी कीड बहुगुणी कडुलिंबाच्या पानांचा वापर करून रोखता येते. यासाठी कडुलिंबाची पाने सावलीमध्ये वाळवून घ्यावीत. वाळलेली पाने प्लॅस्टिक किंवा कापडाच्या पिशवीत भरावीत. तत्पूवी पिशवीला लहान छिद्रे पाडावीत किंवा कापडात बांधावीत. ही पिशवी धान्याच्या गोण्यांमध्ये वेगवेगळ्या थरांमध्ये किंवा साठवणुकीच्या डब्यामध्ये ठेवावीत.
- लसूण : धान्याला लागणारी कीड रोखण्यासाठी लसूण प्रभावी काम करते. त्यासाठी साल न काढलेली लसणाची संपूर्ण गट्टी वापरावी. प्रथम डब्यात धान्य टाकून त्यावर लसणाची एक गट्टी आणि त्यावर पुन्हा धान्य असे साधारण थर ठेवावेत. तसेच डब्याचे झाकणही बंद राहील याची काळजी घ्यावी.
- लाल मिरच्या : धान्यातील कीड आणि अळ्यांचा प्रादुर्भाव रोखण्यासाठी लाल मिरचीचा वापर फायदेशीर ठरतो. त्यासाठी धान्य भरताना प्रत्येक थराला ४ ते ५ लाल सुकलेल्या मिरच्या ठेवाव्यात.
- लवंग : या पद्धतीमध्ये कडुलिंबाची वाळवलेली पाने आणि लसूण समप्रमाणात घेऊन त्यात १० ते १५ लवंगा टाकाव्यात. त्यानंतर मिक्सरच्या भांड्यात थोडे पाणी टाकून कडुनिंब पाने, लसूण आणि लवंग चांगले बारीक करून घ्यावे. तयार मिश्रणाच्या मध्यम आकाराच्या गोळ्या बनवून २ ते ३ दिवस उन्हामध्ये सुकवाव्यात. या गोळ्या कापडामध्ये बांधून धान्यांच्या थरांत ठेवाव्यात. त्यामुळे कीड आणि अळींचा प्रादुर्भाव कमी होतो.
- कडुलिंबाच्या बिया : कडुलिंबाच्या बियांची पावडर ही धान्य साठवणुकीसाठी अत्यंत प्रभावीपणे काम असते. कडुलिंबाच्या बियांची पावडर धान्यात मिसळल्यास किडीपासून संरक्षण होते.
- पुदिना पानांची भुकटी किंवा राख : पुदिना पानांची भुकटी किंवा राख धान्यात मिसळल्यास किडींच्या श्वसनामध्ये अडथळा येऊन कीड मरते.
- मीठ किंवा कांदे : बऱ्याच वेळा साठवलेल्या धान्यामध्ये भुंगेऱ्यांचा प्रादुर्भाव दिसून येतो. नियंत्रणासाठी साठवणुकीवेळी धान्यात मीठ मिसळावे किंवा कांदे ठेवावेत. कांद्याच्या उग्र वासामुळे धान्याला भुंगेरे लागत नाहीत. तसेच मीठ धान्यातील अतिरिक्त पाणी शोषून घेते. त्यामुळे जिवाणूंची वाढ होत नाही.
- गोडतेल : धान्य साठवणुकीवेळी एरंडी, भुईमूग, खोबरेल किंवा मोहरी तेल वापरल्यास किडींचा प्रादुर्भाव रोखता येतो. तेलामुळे किडींची अंडी उबण्यास प्रतिबंध होऊन उत्पत्ती थांबते. त्यासाठी १ चमचा तेल प्रति किलो धान्य याप्रमाणे चोळावे. १ क्विंटल धान्यासाठी अर्धा ते एक किलो तेल वापरावे.

धान्य साठवणीतील कीड नियंत्रण

मागील हंगामातील उत्पादनांची साठवण अधिक काळजीपूर्वक करण्याची आवश्यकता आहे. धान्यावर तांदळातील सोंड किडा, छोटे भुंगेरे, खापरा भुंगा, दातेरी भुंगा, कडधान्यातील भुंगा, पतंग, तांबडा भुंगा इत्यादी किडींचा प्रादुर्भाव वाढून नुकसान होऊ शकते.

प्रादुर्भाव होण्याची प्रमुख कारणे...

- धान्याचे तापमान : धान्यातील कीटक २० ते ४० अंश सेल्सअस तापमानाच्या कक्षेतच क्रियाशील राहू शकतात.
- धान्यातील ओलावा : ८ ते १० टक्क्यांपेक्षा जास्त असल्यास किडींचा प्रादुर्भाव वाढतो.
- शेतातील प्रादुर्भाव : काही कीटक शेतातच पक्व अवस्थेतील दाण्यांवर अंडी घालतात. अशा धान्याच्या साठवणीत पोषक हवामान मिळताच अळी बाहेर येते. धान्य खाण्यास सुरुवात करते.
- साठवणीच्या कोठ्या किंवा पोती यांची अस्वच्छता : दरवर्षी वापरल्या जाणाऱ्या पोत्यांमध्ये कीटक व त्यांची अंडी तशीच राहून प्रादुर्भाव वाढू शकतो.
- साठवणीच्या जागी भेगा व छिद्रे : यामध्ये किडींना लपण्यासाठी, सुप्तावस्थेसाठी जागा मिळते. तसेच त्यात अडकवलेले धान्य खाद्य म्हणून उपलब्ध होते.

धान्य साठवणुकीच्या पद्धती

- पक्की सिमेंट व पत्र्याची बांधलेली कोठी : बियाणे व बाहेरील हवामान यांचा संपर्क कमी येतो. बियाणे ठेवण्यास आणि काढण्यास अत्यंत सोपे जाते. अशा कोठ्यांमध्ये किडींचा व बुरशीचा प्रादुर्भाव कमी प्रमाणात होतो. त्यामुळे खर्चात बचत होते.
- कच्च्या मातीची कोठी किंवा मातीची वाडगी : ग्रामीण व आदिवासी भागामध्ये मातीची वाडगी किंवा कोठ्यांचा वापर बियाणे साठवणुकीसाठी प्रामुख्याने केला जातो. मात्र, पावसाळ्यात मातीची वाडगी ओलावा धरून ठेवतात.
- परिणामी कीड व बुरशीचा प्रादुर्भाव वाढताना दिसतो.
- बांबूची शेणाने सारवलेली कणगी : आदिवासी भागामध्ये बांबूच्या कणग्यांचाही वापर धान्य साठवणीसाठी होतो. यात किडींचा प्रादुर्भाव

- जास्त होतो.
- तागाची पोती वापरणे : धान्य, बियाणे साठवणीसाठी तागाची पोती किंवा गोण्याचा वापर प्रामुख्याने होतो. यातही किडीचा प्रादुर्भाव होतो.
- खास धान्य साठवणीच्या प्लॅस्टिक पिशव्या : कटक (ओडिशा) येथील राष्ट्रीय भात संशोधन संस्थेने तयार केलेल्या खास साठवण पिशव्यांमध्ये ५० किलोपर्यंत बियाणे साठवता येते. या प्रकारात किडींचा प्रादुर्भाव होत नाही.
- प्लॅस्टिक धाग्यापासून तयार केलेली पोती : सध्या उपलब्धता व स्वस्त असल्याने अशा पिशव्यांचा वापर वाढला आहे. मात्र, यात बियाणे जास्त काळासाठी साठवता येत नाही. अशा पिशव्यांमध्ये किडींचा व उंदरांचा प्रादुर्भाव जास्त होतो.

असे होते धान्याचे किडीमुळे नुकसान

किडीमुळे वजनात घट, प्रत खालावणे याबरोबरच कमी तापमान व आर्द्रेतील वाढीमुळे धान्यावर बुरशेचा प्रादुर्भाव वाढतो. धान्याची उगवण क्षमता कमी होऊन, बियाणे म्हणून वापरता येत नाही.

कीड नियंत्रण व्यवस्थापन

मळणीपूर्वी धान्य स्वच्छ करून घ्यावे. धान्य मळणी करण्याची जागा स्वच्छ, किडींपासून मुक्त असावी. ती शक्यतो लोकवस्ती व धान्य साठवणीपासून दूर असावी. मळणी केल्यानंतर दाणे चांगले वाळवावेत. धान्यात १० टक्क्यांपेक्षा जास्त ओलावा नसावा. कोठ्या सूर्यप्रकाशात ठेवून स्वच्छ करून वापराव्यात. धान्य साठवणीमध्ये धान्याची पोती जमिनीवर साठवू नयेत. धान्यास ओलावा लागणार नाही, याची काळजी घ्यावी. साठवणुकीसाठी आधुनिक आणि सुधारित कोठ्या वापराव्यात.

या किडींमुळे मोठे नुकसान...

भुंगेवर्गीय किडी

- सोंडे : ही कीड गहू, मका, ज्वारी, तांदूळ इत्यादी तृणधान्यातील प्रमुख कीड आहे. किडींचा प्रौढ (सोंडा) आणि अळी दाणे पोखरून नुकसान करते. प्रौढ गदं तपकिरी किंवा काळा असून त्याचे तोंड लांबट निमुळते असते. त्याला सोंड असे म्हणतात. सोंड्याची लांबी १ ते ३ मिमी असते. अळी काळसर किंवा पांढऱ्या रंगाची असून, पाठीवर चार फिकट पिवळे पट्टे असतात. किडीचा जीवनक्रम एक ते दीड महिन्यात पूर्ण होतो. या किडीचा प्रादुर्भाव शेतातून म्हणजेच पक्व होणाऱ्या दाण्यातून सुरू होतो.
- खपरा भुंगा : ही कीड प्रामुख्याने साठवलेल्या गव्हात आढळून येते. या किडीची अळी दाण्याचे नुकसान करून बियाण्याचा अंकुर खाते. त्यामुळे बियाण्याची उगवणशक्ती कमी होते. प्रौढ २ ते ३ मिमी लांब असून त्याचा रंग पांढुरका बदामी असतो. अंगावर लालसर केसाचे झुपके असतात. किडीचा जीवनक्रम २ ते ९ महिन्यांत पूर्ण होतो.
- कडधान्यावरील भुंगेरा : ही कीड मुख्यत: तूर, मूग, उडीद, चवळी, हरभरा इत्यादी कडधान्यामध्ये आढळते. या भुंगेऱ्याची अळी दाणे पोखरून उपजीविका करते. भुंगेरे ४.५ मिमी लांब असून हृदयासारख्या आकाराचे असतात. भुंगेऱ्याच्या पाठीवरील मध्यभागी दोन फिकट पान्दरे ठिपके असतात. ही कीड २५ ते ४० दिवसात आपला जीवनक्रम पूर्ण करते. किडीचा प्रादुर्भाव शेतातून सुरू होत असल्याने साठविलेले कडधान्य आणि बियाण्याचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान होते.
- दातेरी भुंगा : ही कीड गहू, बाजरी, इत्यादी तृणधान्यांचे फुटके दाणे व पिठावर जागते. प्रौढ किडीच्या शरीरावर दोन्ही बाजूंनी दाता सारखी रांग असून हिचा रंग पांढरा असतो. ही कीड ४० ते १२० दिवसात आपला जीवनक्रम पूर्ण करते.

नियंत्रणात्मक उपाय...

अरासायनिक उपाय

- धान्य वाळवणे : धान्य कडक उन्हात वाळवून, धान्याचे तापमान १० ते १२ अंश सेल्सअसपर्यंत कमी करावे.
- पोती साठवणूक करताना जमिनीपासून योग्य उंचीवर करावी.
- धान्यातील आर्द्रता : धान्यातील आर्द्रता १० टक्क्यांपेक्षा कमी असल्याची खात्री करूनच साठवण करावी.
- उधळणी किंवा चाळणी करणे : साठवणीपूर्वी व साठवणीच्या काळात शक्य तितक्या वेळेस किडलेले खराब दाणे चाळणी व उधळणीद्वारे वेगळे करून घ्यावे.
- हवाबंद जागेमध्ये बियाणे साठवणूक केल्यास त्यामध्ये कार्बन डायऑक्साइडचे प्रमाण वाढते, त्यामुळे ऑक्सिजन न मिळाल्यामुळे कीड लागत नाही.
- धान्य साठवताना कडूलिंबाच्या

- किवा सीताफळाच्या पानांचा २ ते ३ ठिकाणी ५ ते ७ सें. मी.चा थर द्यावा. बियाण्यासाठी १ ते २ टक्के कडूनिंब बियाची पावडर मिसळावी.
- पुदिन्याच्या पानाची भुकटी, राख ०.५ टक्के मिसळल्यास किडीपासून संरक्षण होते. धान्यात राख मिसळल्यास किडींच्या श्वसनामध्ये बाधा येऊन, किडी गुदमरून मरतात.
- भुंगेऱ्यांच्या नियंत्रणासाठी मीठ मिसळून किवा कांदे ठेवून साठवण करावी. धान्याच्या कोठीत साबण वडी ठेवावी.
- धान्याला १ चमचा प्रति किलो या प्रमाणात गोडतेल चोळावे. १ क्विंटल धान्यासाठी ५०० ते ७५० मिलि तेल वापरावे. त्यासाठी एरंडी, भुईमूग, खोबरेल किंवा मोहरी तेल वापरावे. तेलामुळे किडीची अंडी उबण्यास प्रतिबंध होतो.

कीड नियंत्रणासाठी सापळा

कोणत्याही सजीवास जगण्यासाठी हवेची आवश्यकता असते. ही हवा मिळवण्यासाठी किडी सापळ्याकडे आकर्षित होतात आणि अडकतात...

सापळ्याचे घटक...

- मुख्य नळी : स्टीलची एका बाजूला झाकण असलेली तीन सें.मी. व्यासाची पोकळ नळी आहे. या नळीवर दोन मि. मी. आकाराची छिद्रे आहेत. हा सापळा धान्यात ठेवल्यावर या छिद्राद्वारा किडी सापळ्यात अडकतात.
- कीटक अडकणारी नळी : मुख्य नळीच्या एका बाजूला जोडण्यात आलेली प्लॅस्टिकची ही एक नळी आहे. या नळीला नरसाळ्याचा आकार देण्यात आलेला आहे. मोठा गोलाकार भाग मुख्य नळीला जोडला आहे. लहान गोलाकार भाग खालच्या दिशेने करण्यात आलेला आहे. या नळीला लहान गोलाकार भागात गुळगुळीत बाजू असलेला प्लॅस्टिकचा शंकू बसवला आहे. धान्यातील कीड मुख्य नळीच्या छिद्रामधून आत आल्यानंतर ती कीड अडकण्याच्या नळीमधून थेट शंकूमध्ये जमा होईल. या शंकूला आटे असून, किडी अडकण्याच्या नळीवर सहजपणे लावता व काढता येतो. गुळगुळीत बाजूने किडींना बाहेर पडता येत नाही.

धान्यात असा ठेवा सापळा

सापळा धान्यामध्ये पांढरा शंकू खाली येईल अशा पद्धतीने उभा ठेवावा. वरचे हिरव्या रंगाचे झाकण हे धान्याच्या पातळीशी समान ठेवावे. आठवड्यातून एकदा या सापळ्याचा शंकू काढून जमलेल्या किडी नष्ट कराव्यात. पुन्हा सापळा याच पद्धतीने धान्यात ठेवावा.

सापळ्याची वैशिष्ट्ये

वापरण्यास सुलभ, आर्थिकदृष्ट्या परवडतो. देखभालीचा खर्च नाही, वर्षानुवर्षे वापरता येतो. कुठल्याही रासायनिक घटकांचा वापर नाही. कीड नियंत्रण सापळ्याचे निष्कर्ष कीड सापळा वापरलेल्या धान्यामध्ये किडींची संख्या तीन पट कमी आणि किडलेल्या दाण्यांची संख्या २.४ पटीने कमी दिसली. उलट सापळा न वापरलेल्या धान्यामध्ये प्रति किलो वजनामध्ये कीड सापळा वापरलेल्या धान्याच्या वजनापेक्षा ३.३ पट घट झाल्याचे प्रयोगात आढळले.

बियाणे, धान्य उन्हामध्ये वाळवून हवेशीर साठवावे. साठविण्यासाठी बांबू किंवा पॉलिथिनच्या तळवटाचा वापर करावा. धान्य आणि बियाणे साठवल्याकडे साठवलेल्या धान्याचे किडीमुळे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होते. धान्य साठवणुकीत होणाऱ्या नुकसानीपैकी मुख्य नुकसान किडी आणि उंदरामुळे होते. किडींच्या प्रादुर्भावाची सुरुवात कणसांवर किडींनी दिलेल्या अंड्यापासून, खळ्यापासून, साठविलेल्या जुन्या धान्यापासून, वाहनाद्वारे आणि पोत्यातून होतो. या मध्ये प्रामुख्याने भुंगे वर्गीय व पतंग वर्गीय किडींचा समावेश होतो.

पतंगवर्गीय किडी

- दाण्यावरील पतंग : ही कीड प्रामुख्याने भात, ज्वारी तर कधी कधी गव्हात आढळते. या किडीचा रंग पिवळसर तपकिरी, पंख लांबट व लांबी १ ते २ सेंमी. असते. अळीचे डोके पिवळे असून रंग पांढुरका असतो. अळी दाण्यात राहून धान्य पोखरते. या किडीचा प्रादुर्भाव शेतातून होतो. किडीचा जीवनक्रम ४ ते ५ आठवड्यात पूर्ण होतो.
- तांदळावरील सुरसा/पतंग : या किडीचा प्रौढ करड्या तपकिरी रंगाचा असून लांबी २ ते ३ सेंमी असते. पूर्ण वाढ झालेली अळी मळकट पांढऱ्या रंगाची असते. सुरुवातीस लहान आळी फुटके दाणे व पीठ खाते. मोठी आळी अखंड दाण्याचे भक्षण करते. ही आळी तोंडाद्वारे धागे काढून फुटके दाणे किंवा पिठाच्या भोवती जाळे तयार करून त्यातच कोषावस्थेत जाते. किडीचा जीवनक्रम ६० ते ८० दिवसात पूर्ण होतो. ही कीड तांदूळ, ज्वारी, बाजरी, पीठ, रवा,मैदा इत्यादीवर उपजीविका करून नुकसान करते.
- कोळी : कोळी ओल्या धान्यावर उपजीविका करतो. याच्या प्रादुर्भावामुळे बियाण्याची उगवणशक्ती कमी होते.
- उंदीर : उंदीर मोठ्या प्रमाणात धान्याचे नुकसान करतात. उंदीर हे खाण्यापेक्षा अकरा पटीने धान्याचे नुकसान करतात.

या भाटीबद्दल माहिती देताना आमदार आ. शेळार यांनी सांगितले की, मुंबईतील जवळजवळ ११०० गृहनिर्माण सोसायटीमध्ये बुध निर्मितीकडे गती घेतली आहे. तसेच २५ जुलै पर्यंत मतदार नोंदणी कार्यक्रम जाहीर करण्यात आला. त्याचा कालावधी वाढवून देण्यात यावा अशी विनंती आम्ही केली त्यानुसार आयोगाने ७ दिवस मतदार नोंदणी अभियानात वाढ करणारी तराई शर्तवली आहे. त्यामुळे अंतिम यादी ज करण्याची मुदतही सात दिवस पुढे ढकलण्यात आली असून आता २ ऑगस्ट पर्यंत मतदार नोंदणी करता येणार आहे. त्याचा मतदारांना फायदा होईल, असेही आमदार आशिष शेळार यांनी सांगितले. याबद्दल सकारात्मक प्रतिसाद आयोगाने दिल्याची माहिती आमदार आशिष शेळार यांनी दिली आहे. तसेच मतदारांनी अनाव यादीमध्ये बिनचूक कसे नोंदले जाईल, ओळखपत्र, फोटो बिनचूक कसे येतील याबाबत काळजी घ्यावी, असे आवाहन आमदार आशिष शेळार यांनी केले आहे.

जय नेताजी मल्टीपरपंज एज्युकेशन ट्रस्ट, संघतीत

न्यू सहाद्री अकॅडमी

स्वप्न तुमचे मार्गदर्शन आम्हें

मॉड्यूल क्र. महा. २९६/२२

मुला-मुलींसाठी राहण्याची व जेवणाची उत्तम व्यवस्था

आमी / पोलीस भरती व सरळ सेवा परीक्षेतील भरघोस यशा नंतर **MPSC** च्या क्षेत्रात दमदार पदार्पण

एकदा या बऱ्या खात्री करा व मगच प्रवेश घ्या...!

MPSC FOUNDATION COURSE

PSI | STI | ASO | TAX ASST |

MPSC लिपीक

NEW BATCH STARTING

ADMISSION
+ OPEN

निवाती / अनिवातीची सोय

स्वतंत्र मुलींची बॅच

मेजर भगवान मंगरे सर

* आमची वैशिष्ट्ये *

* १ डिसेंबर पासुन नवीन बॅचला सुरुवात

* एकदम डिजीटल पद्धतीने लेक्चर हॉल

* प्रत्येक विषयाला अनुभवी शिक्षक

* मुलींसाठी व मुलांसाठी स्वतंत्र होस्टेल व मेस सुविधा

* अत्याधुनिक व सुसज्ज अशी अभ्यासिका

* PSI या पदासाठी स्वतंत्रपणे ग्राऊंडरी व्यवस्था

* पहिले ५ दिवस फ्री डेमो लेक्चर

* एडमिशन ओपन *

9850046500 | 9834935396 | 9822821095

आमचा पत्ता : स्टारलाईट कंपनी समोर, बडोदा बँक शेजारी, वजाजनगर, छत्रपती संभाजीनगर

'पारनेर दर्शन' हे पत्रक मुद्रक, प्रकाशक व मालक देविदास रामभाऊ आबूज यांनी ऑंकार ऑफसेट, कॉलेज रोड, पारनेर ४१४३०२ अहमदनगर (महाराष्ट्र) येथे छापून 'पारनेर दर्शन' कार्यालय, कॉलेज रोड, पारनेर ४१४३०२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र) येथून प्रसिद्ध केले. संपादक : देविदास रामभाऊ आबूज मोबा. ९४२१४७८२८३ ई-मेल : deviabuj@gmail.com
'PARNER DARSHAN' Printer, Publisher And Owner By DEVIDAS RAMBHAU ABUJ Printed At OMKAR OFSSET Collage Road, PARNER-414302 Dist-Ahmednagar (M.S)
Editor-DEVIDAS RAMBHAU ABUJ ▪ Mob : 9421478283 ▪ Email : deviabuj@gmail.com